

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σερβική ή Σερβοκροατική γλώσσα είναι μια από τις σλαβικές γλώσσες,¹ και επομένως ανήκει στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών. Μιλιέται από περισσότερα από δώδεκα εκατομμύρια Σέρβους, Κροάτες, Βόσνιους και Μαυροβούνιους στις χώρες που βρίσκονται στα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας: Δημοκρατία της Σερβίας, Δημοκρατία του Μαυροβουνίου, Δημοκρατία της Βοσνίας Ερζεγοβίνης και Δημοκρατία της Κροατίας.

Οι γλώσσες των Σέρβων, των Κροατών και των Βόσνιων είναι όμοιες, με μόνη διαφορά τη διάλεκτο και σε κάποιες περιπτώσεις στο λεξιλόγιο, για το λόγο αυτό αναφέρεται και ως Σερβοκροατική γλώσσα. Ιδιαίτερη σχέση με τη σερβοκροατική γλώσσα, σε σημείο που να μπορεί να θεωρηθεί σχεδόν διάλεκτος, έχει η γλώσσα που χρησιμοποιείτε από τους κατοίκους της Σλοβενίας που όμως σήμερα θεωρείται ξεχωριστή γλώσσα.

Οι Σέρβοι είναι μέλη της ανατολικής ή ορθόδοξης εκκλησίας και χρησιμοποιούν το αλφάβητο το οποίο είναι γνωστό ως κυριλλικό ενώ οι Κροάτες όντας ρωμαιο-καθολικοί, χρησιμοποιούν το λατινικό αλφάβητο όπως και οι Μαυροβούνιοι αλλά και οι Βόσνιοι αν και δεν ασπάζονται το ίδιο δόγμα ή την ίδια θρησκεία. Το κυριλλικό αλφάβητο είναι το αλφάβητο που χρησιμοποιείται επίσης στη Ρωσία και τη Βουλγαρία, δηλ. από όλους ορθόδοξους Σλάβους με κάποιες διαφοροποιήσεις. Το λατινικό αλφάβητο το οποίο χρησιμοποιείται από τους Κροάτες, τους Βόσνιους και τους Μαυροβούνιους είναι ίδιο με αυτό που χρησιμοποιείται στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες με τη διαφορά ότι μερικά από τα σύμφωνα έχουν εφοδιαστεί με διακριτικά σημάδια τα οποία αντιπροσωπεύουν ορισμένους σύνθετους ήχους.

Το κυριλλικό αλφάβητο ονομάστηκε από τον άγιο Κύριλλο ο οποίος, μαζί με τον αδελφό του άγιο Μεθόδιο εκχριστιάνισε τους Σλάβους στη περιοχή της Μοραβία κατά τον ένατο αιώνα και είναι γνωστό ως «απόστολοί των Σλάβων». Αυτοί οι δύο ιεραπόστολοι ήταν Έλληνες από τη Θεσσαλονίκη οι οποίοι γνώριζαν τη γλώσσα των βαλκάνιων Σλάβων, οι οποίοι εκείνη την περίοδο είχαν ήδη εγκατασταθεί σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από τη Θεσσαλονίκη. Στον αγ. Κύριλλο αποδίδεται η δημιουργία αυτού του αλφάβητου με στόχο την επιτυχία της αποστολή του μέσω της μετάφρασης των ιερών κειμένων στις διάφορες σλαβικές γλώσσες. Αυτό το αλφάβητο το οποίο δημιουργήθηκε από Έλληνα χρησιμοποιεί για την αντιπροσώπευση των διάφορων φθόγγων το ελληνικό αλφάβητο με κάποιες τροποποιήσεις για την απόδοση των φθόγγων που δεν υπάρχουν στην Ελληνική γλώσσα.

Πρέπει να επισημανθεί ότι το κυριλλικό αλφάβητο όπως χρησιμοποιείται στην Σερβοκροατική γλώσσα είναι καθαρά φωνητικό δεδομένου ότι κάθε γράμμα αντιπροσωπεύει έναν και μόνο έναν φθόγγο, κάτι το οποίο μπορεί δύσκολα να αποδοθεί από οποιοδήποτε άλλο Ευρωπαϊκό αλφάβητο. Το ίδιο πράγμα συμβαίνει και στο λατινικό αλφάβητο εκτός από τρία διπλά γράμματα τα οποία χρησιμοποιεί.

---

¹ Οι σλαβικές γλώσσες εμπίπτουν σε τρεις ομάδες, ο ανατολικός (Ρωσικά, δηλ. μεγάλα ρωσικά και ελάχιστα ρωσικά), ο νότιος (Βουλγαρικά, σερβοκροατικά, και Σλοβένος), και ο δυτικός (Βοημίας ή Chekh ή τσέχικα, σλοβάκικα, στίλβωση, και Lusatian - Wendish ή Sorbisch).

1.α. ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

Το κυριλλικό αλφάβητο όπως χρησιμοποιείται στη Σερβία αποτελείται από τριάντα γράμματα, περιείχε αρχικά περισσότερα αλλά μεταρρυθμίστηκε στο πρώτο μισό του δέκατου ένατου αιώνα από το μεγάλο Σέρβο φιλόλογο και συγγραφέα Vuk Stefanović Karadžić (1787 - 1864), ο οποίος κατόρθωσε να φέρει το αλφάβητο σε πλήρη συμφωνία με τη φωνολογία της σύγχρονης προφορικής γλώσσας. Η γραφή αυτή όντας αρχικά δημιουργημένη από Έλληνα βασίστηκε για τη μορφή των γραμμάτων στο ελληνικό αλφάβητο. Το λατινικό αλφάβητο ακολουθεί αντίστοιχα την μορφή των λατινικών γραμμάτων αλλά τροποποιημένη προκειμένου να υπάρξει αλληλουχία με το κυριλλικό αλφάβητο. Στον πίνακα που ακολουθεί είναι το λατινικό αλφάβητο σε αντιστοιχία με το κυριλλικό:

ΛΑΤΙΝΙΚΟ	ΚΥΡΙΛΙΚΟ	ΛΑΤΙΝΙΚΟ	ΚΥΡΙΛΙΚΟ
A a	А а	L l	Л л
B b	Б б	Lj lj	Љ љ
C c	Ц ц	M m	М м
Č č	Ч ч	N n	Н н
Ć ć	Ћ ћ	Nj nj	Њ њ
D d	Д д	O o	О о
Dž dž	Џ џ	P p	П п
Đ đ	Ђ ј	R r	Р р
E e	Е е	S s	С с
F f	Ф ф	Š š	Ш ш
G g	Г г	T t	Т т
H h	Х х	U u	У у
I i	И и	V v	В в
J j	Ј ј	Z z	З з
K k	К к	Ž ž	Ж ж

Γίνεται εμφανές ότι σε διάφορες περιπτώσεις στο λατινικό αλφάβητο χρησιμοποιούνται διπλά γράμματα ή γράμματα με διακριτικά σημάδια για να απεικονίσουν ένα φθόγγο ενώ στο κυριλλικό αλφάβητο χρησιμοποιείται συνέχεια μόνο ένα γράμμα - σύμβολο για να απεικονίσει ένα φθόγγο.²

1.β. Η ΠΡΟΦΟΡΑ

Η προφορά των σερβοκροατικών είναι απείρως ευκολότερη από οποιαδήποτε από τις άλλες σλαβικές γλώσσες, καθώς ο κανόνας ο οποίος ακολουθούν είναι « γράφεις όπως μιλάς και διαβάζεις όπως γράφεις». Η προφορά κάθε μεμονωμένου γράμματος είναι σε

² Τα ξένα κύρια ονόματα όταν μεταγράφονται στο κυριλλικό αλφάβητο συλλαβίζονται φωνητικά π.χ. *Shakespeare* = Шекспир, *Glasgow* = Глазгов ή Глазгоб, *William* = Вильем, *John* = Џон. Οι ξένες λέξεις πρέπει καταρχήν να προσαρμοστούν στους σερβοκροατικούς κανόνες της φωνολογίας και της ορθογραφίας, π.χ. *professor* = професор ; *engineer* = инжењер

όλες τις περιπτώσεις η ίδια επομένως η μόνη δυσκολία είναι να μάθει κάποιος την εκφορά του κάθε γράμματος - φθόγγου.

1.β.1. Τα φωνήεντα

Τα φωνήεντα и, е, а, о, γ προφέρονται "ανοιχτά" όπως στα ιταλικά. Η μεγάλη πλειοψηφία των συμφώνων δεν παρουσιάζει επίσης καμία δυσκολία.

Εκτός από τα πέντε κανονικά φωνήεντα (а, е, и, о, γ) το σύμφωνο ρ μπορεί επίσης να λειτουργεί και ως φωνήεν όταν είναι (1) μεταξύ δύο συμφώνων, ή (2) στην αρχή μιας λέξης πριν από ένα σύμφωνο, σε αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποιείται όπως στην Αγγλική στη Σκωτία, π.χ. 1) Србин = σέρβος (αρσενικό), трговац = έμπορος, чврст = εταιρία.³ 2) Рђа= σκουριά, рвати се = πάλεψε, рђав = κακός. Το ρ πολύ σπάνια εμφανίζεται ως φωνήεν πριν ή μετά από ένα φωνήεν όταν η λέξη έχει περισσότερες από 2 συλλαβές, π.χ. гроче (3 συλλαβές) = λαϊμός (υποκοριστικό). зарђати (4 συλλαβές) = σκουριάζει. Όλα τα φωνήεντα, συμπεριλαμβανομένου και του ρ, μπορούν να είναι στιγμιαία ή εξακολουθητικά.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο φαινόμενο που είναι γνωστό ως «**κινητό**» а. Στην Σερβοκροατική μόνο οι ακόλουθες τέσσερις ομάδες συμφώνων είναι δυνατό να βρίσκονται στο τέλος των λέξεων : ст, шт, зд, жд. Όταν μια λέξη τελειώνει σε οποιαδήποτε άλλη ομάδα από αυτές, το а εμφανίζεται στην Ονομαστική του ενικού αλλά εξαφανίζεται στις άλλες πτώσεις όταν η λέξη τελειώνει φυσικά σε ένα φωνήεν αλλά στη γενική πληθυντικού το а επανεμφανίζεται. Π.χ. Он. Εν. конач = βαμβάκι, νήμα. Ген. Εν. конача. Ген. Πληθ. конача. Είναι πολύ συχνό Он. Εν. Арс. στα επίθετα, π.χ. жедан (Αрс.) = διψασμένος, αλλά жедна (Θυλ.). Στην περίπτωση των ξένων λέξεων η πρακτική ποικίλλει κατά συνέπεια κάποιος βρίσκει και των δύο факт και факат.

Μία άλλη περίπτωση είναι όταν το καταληκτικό л από μια συλλαβή ή μια λέξη πολύ συχνά να γίνεται о. Στις λέξεις που τελείωσαν αρχικά μέσα –ол στην Он. Εν. τα δύο о συνδυάζονται σε ένα εξακολουθητικό φωνήεν, αλλά το л επανεμφανίζεται στις άλλες πτώσεις, π.χ.

во (т.) = βόδι, στην Ген. Εν. γίνεται вола.

сто (т.) = τραπέζι, στην Ген. Εν. γίνεται стола.

Со = άλας, στη Ген. Εν. γίνεται соли, στην Ονομαστική Ενικού τα όποια ήταν αρχικά вол, стол, and сол.

Σε άλλες περιπτώσεις το л εμφανίζεται ως о μετά από ένα άλλο φωνήεν όταν είναι καταληκτικό, και επανεμφανίζεται σε άλλες περιπτώσεις, π.χ.

бео= άσπρος (Он. Εν, Арс.), αλλά бела= άσπρη (Он. Εν. Θυλ.), бели= άσπροι (Он. Πληθ. Арс.).

Αυτό το φαινόμενο εμφανίζεται πολύ συχνά στην παρελθοντική μετοχή των ρημάτων, π.χ. имао = αυτός είχε (Αрс. Εν.), αλλά имала=αυτή είχε (Θυλ. Εν.). Μπορεί επίσης να εμφανιστεί στη μέση των λέξεων όταν л είναι στο τέλος μιας συλλαβής, π.χ.

сеоба= μετανάστευση (αρχικά селба), владаоца, Ген. Εν. του владалаца= κυβερνήτης Βλ. επίσης Београд=Βελιγράδι (η λευκή πόλη, αρχικά Бел-град).

³ Ακόμη και στις λέξεις ξένης προέλευσης, π.χ. трпезарија = από την ελληνική λέξη **τραπεζαρία**

1.β.2. Τα Σύμφωνα

Τα σύμφωνα, σύμφωνα με τον τρόπο της άρθρωσής τους κατατάσσονται σε δύο ομάδες:

1. Ηχηρά: β, β, γ, δ, η, ж, з, και υ.
2. Άηχα: π, φ, κ, τ, η, ш, с, ч, ц, χ.

Τα μόνα σύμφωνα που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή είναι τα ακόλουθα: ш (š) και ж (ž), ч (c) και ъ (dž), ĥ (ć) και ĥ (đ). Το ш είναι άηχο⁴ σύμφωνο ακριβώς όπως στα αγγλικά το sh, ж είναι το αντίστοιχο σύμφωνο ηχηρό που προφέρεται όπως το s στην αγγλική λέξη pleasure, ή όπως j στη γαλλική λέξη jour. Το ч είναι ένα άηχο σύμφωνο ακριβώς όπως στα αγγλικά το ch στην λέξη chalk, το ъ είναι το αντίστοιχο σύμφωνο που προφέρεται όπως το j στην αγγλική λέξη John. Η μόνη εμφανής δυσκολία είναι με τα δύο σύμφωνα ĥ και ĥ, αν και δεν είναι με κανένα τρόπο αξεπέραστη. Η εκφορά αυτών των δύο συμφώνων γίνεται με τον εξής τρόπο: τα δόντια πρέπει να βρίσκονται κοντά και τα χείλη να είναι ελαφρώς ανοιχτά ενώ η δύο άκρες της γλώσσας πρέπει να ακουμπούν στο εσωτερικό των ούλων της άνω γνάθου και να συρθούν ελαφρώς προς τα πίσω τη στιγμή που βγαίνει ένα ρεύμα αέρα από το στήθος μέσω του στόματος. Το σημαντικό σημείο είναι ότι το ĥ είναι *άηχο* και το ĥ ηχηρό. Κατά συνέπεια το ĥ και το ĥ αντίστοιχα με το ч και το ъ έχουν παρόμοιο στον ήχο, μόνο που τα πρώτα είναι υπερώια⁵ σύμφωνα ενώ το ч και το ъ δεν είναι. Το σύμφωνο ч πριν από ένα σύμφωνο, όπως στη λέξη *χβαλα*. = *ευχαριστώ*, προφέρεται όπως *ch* στη σκωτσέζικη λέξη *loch*, αλλά πριν από ένα φωνήεν προφέρεται όπως έναν συνηθισμένο αγγλικό *h*, όπως στη λέξη *χαρτιја* = *χαρτί*. Είναι σημαντικό επίσης να τονισθεί η διαφορά μεταξύ л και љ, όπως και μεταξύ њ και њ καθώς τα љ και њ είναι οι *απαλότερες* ή *υπερώιες* μορφές του л και Н, ακριβώς όπως το ĥ και το ĥ είναι οι *απαλότερες* ή *υπερώιες* μορφές τ και д. Η προφορά τους είναι τέλεια εύκολη και φυσική για τους αγγλόφωνους εκτός από το τέλος των λέξεων στην οποία θέση τα γράμματα αυτά στα σερβοκροατικά εμφανίζονται σπάνια ενώ στη μέση των λέξεων ηχούν όπως L και N στις αγγλικές λέξεις *million* και *new*.

1.β.2.α Κανόνες αφομοίωσης των συμφώνων

Όταν ένα ηχηρό και ένα άηχο σύμφωνο βρεθούν μαζί, πραγματοποιείται αφομοίωση. Στην περίπτωση αυτή και τα δύο μετατρέπονται είτε σε ηχηρά είτε σε άηχα: 1) ένα άηχο σύμφωνο γίνεται ηχηρό πριν από ένα ηχηρό σύμφωνο και 2) ένα ηχηρό σύμφωνο πριν από ένα άηχο μετατρέπεται σε άηχο. π.χ.

(1) Свадба = γάμος προέρχεται από το сват+ба (сват (Αрс.) = *καλεσμένος στο γάμο*)

Отаџбина = *Πατρική γη*, отаџ + бина (отаџ (Αрс.) = *πατέρας*)

(2) Српски = *Σερβικά*, срб + ски (србин (Αрс.) = *Σερβικά (Αрс.)*)

Врапци = *σπουργίτια* враб + ци (врабац (Αрс.) = *σπουργίτι*)

⁴ Η διαφορά μεταξύ ενός άφωνου και ενός έμφωνου συμφώνου είναι ότι το άφωνο σύμφωνο προφέρεται με την αναπνοή από το στόμα μόνο, ενώ για να προφέρει ένα εκφρασμένο σύμφωνο ένα ρεύμα της αναπνοής από το στήθος είναι απαραίτητο.

⁵ ĥ and ĥ, εκτός από την ύπαρξη το αποτέλεσμα αντίστοιχα τ+ј και д+ј, είναι επίσης το αποτέλεσμα, στις λέξεις συγκριτικά σύγχρονου σχηματισμό, к+ј και к+е, г+ј και г+е, e.g. ћошак = *corner* (από τον Τούρκο *Tciuslik*, . *Mosque*, *ένα περίπτερο*), Маћедонија = *Macedonia* (к+е), Мађар (επίσης Маџар) = *Magyar*, Ђорђе = *George*, ђенерал=general, αν και δεν υπάρχει τώρα κανένα к ή ρ ευδιάκριτο σε αυτές τις λέξεις.

Εξαιρέσεις:

Το *д* παραμένει πριν από τα γράμματα *с* και *ш*, π.χ.

председник (Αρσ.)= Πρόεδρος. *одшкринуги* = ανοικτό ελαφρώς.

Το γράμμα *в* δεν μετατρέπεται ποτέ σε *ф* και δεν αλλάζει τα προηγούμενα άηχα σύμφωνα, π.χ.

колевка (όχι *колефка*) = λίκνο. *клетва* (όχι *кледва*) = πληγή.

1.β.2.β Οι Σημαντικότεροι Φωνητικοί Κανόνες

I. Τα λαρυγγικά σύμφωνα *к*, *г*, *χ* γίνονται απαλότερα όταν ακολουθεί: 1) το γράμμα *е* και 2) το γράμμα *и*, όπως ακολούθως:

1. (α) πριν από το *е*, το γράμμα *к* μετατρέπεται σε *ч*, το *г* σε *ж* και το *χ* σε *ш*, στην κλητική του ενεστώτα των αρσενικών ουσιαστικών, π.χ.

Ον. Εν., *вук* (αρσ.), *λύκος*, Κλ. Εν. *вуче*.

бог (αρσ.), *Θεός*, -//- -//- *боже*.

дух (αρσ.), *πνεύμα*, -//- -//- *душе*.

(β) Στο δεύτερο και τρίτο πρόσωπο του Ενικού Αριθμού του Αορίστου π.χ. *рећи* = έλεγε, *тргнути* = τράβηξε.

1° πρόσωπο. *рекох*, *Είπα*, 2° και 3° προσ. *рече*.

-//- -//- *тргох*, *Τράβηξα*, -//- -//- *трже*.

(γ) στα παράγωγα λέξεων που τελειώνουν σε αυτά τα σύμφωνα, π.χ.

друг (αρσ.), *σύντροφος* —————> *дружити се*, κρατώ συντροφιά.

конач (αρσ.), *ένας ξενώνας* —————> *коначити*, περνώ τη νύχτα.

сух (επιθ.), *στεγνό* —————> *сушити*, για να στεγνώσει (μεταβατικό).

2. Πριν από το γράμμα *и* το γράμμα *г* αλλάζει σε *з*, το *к* σε *ц* και το *χ* σε *с*, στην Ονομαστική, στην Δοτική, στην Κλητική, στην Οργανική, στην Τοπική πληθυντικού των περισσότερων Ουσιαστικών τα οποία τελειώνουν σε αυτά τα γράμματα. Π.χ.

вугрег (αρσ.), *νεφρό*, στην Ον. και στην Κλητ. Πληθ. γίνεται *вугрези*, ενώ στη Δοτ. στην Οργ. Και στην Τοπ. γίνεται *вугрезима*.

вук (αρσ.), *λύκος*, στην Ον. και στην Κλητ. Πληθ. γίνεται *вучи*, ενώ στη Δοτ. στην Οργ. Και στην Τοπ. γίνεται. *вучцима*.

сиромах (αρσ.), *φτωχός*, στην Ον. και στην Κλητ. Πληθ. γίνεται *сиромаси*, ενώ στη Δοτ. στην Οργ. Και στην Τοπ. γίνεται. *сиромасима*.

II. Εάν το *ц* και το *з* ακολουθούνται από το *е* ή το *и*, γίνονται *ч* και *ж* αντίστοιχα, π.χ.

зец (αρσ.), *λαγός*, Κλητ. Εν. *зече*, και *зечица* (Θηλ.).

кнез (αρσ.), *πρίγκιπας*, -//- , *кнеже*.

отац (αρσ.), *πατέρας*, -//-, *оче*.

III. Στην περίπτωση των ρημάτων των οποίων ρίζες τελειώνουν σε *г*, *к*, και *х*, αυτά τα σύμφωνα συγχωνεύονται με *т* της απαρεμφατικής κατάληξης -τι και σχηματίζουν το *ћ*, π.χ

Моћи, *ικανός*, το οποίο σχηματίζεται από το *мог-ти*

Рећи, λέγε- πες, το οποίο σχηματίζεται από το Рек-ти

- IV. Το υπερώιο σύμφωνο j σε συλλαβές όπως -ja-, -je-, -ji, -ju, έχει επιπτώσεις στα περισσότερα από τα μη υπερώια σύμφωνα που προηγούνται. Τέτοια σύμφωνα τα οποία συγχωνεύονται με το j σ' έναν ήχο είναι τα ακόλουθα:

д+j = ђ, π.χ. млађи (παρ. επίθ.)= νεώτερος, παράγεται από το млад+ји (η κατάληξη -ји αποτελεί ένδειξη του συγκριτικού βαθμού των επιθέτων)

т+j = ћ, π.χ. љући (παρ. επίθ.) = αγριότερος παράγεται από το љут+ји

з+j = ж -//- бржи -//- = γρηγορότερος -//- брз+ји

с+j = ш -//- киша (θηλ.) = βροχή -//- кис+ја

ц+j = ч -//- уживанин (αρσ.) = ντόπιος -//- жиц+јанин

н+j = њ -//- тањи (παρ. επίθ.) = λεπτότερος -//- тан+ји

л+j = љ -//- весеље (ουδ.) = χαρά -//- весел+је

г+j = ж -//- дражи (παρ. επίθ.) = αγαπητότερος -//- драг+ји

к+j = ч -//- јачи -//- = δυνατότερος -//- јак+ји

х+j = ш -//- тиши -//- = ησυχότερος -//- тих+ји

Περαιτέρω, εάν ένα από αυτά τα σύμφωνα προηγείται από το 3 ή του с, τότε αυτά γίνονται αντίστοιχα ж and ш, π.χ.

грозд (αρσ.)= Τσαμπί σταφύλια, αλλά грожђе (ουδ.)= σταφύλια (συλλογικό ουσιαστικό), από грозђе = грозд-је.

лист (αρσ.) = φύλλο, φύλλο χαρτιού, αλλά лишђе (ουδ.) = φύλλα (συλλογικό ουσιαστικό), από лишђе = лист-је.

Босна (θηλ.)= Βοσνία, αλλά Бошњак (αρσ.) = ένας Βόσνιος [αρσ.] από Босњак = Босн-јак.

Περαιτέρω, όταν προηγούνται συλλαβές που αρχίζουν με το γράμμα j από τα σύμφωνα б, п, в, м, εισάγεται το γράμμα л το οποίο συγχωνεύεται με το γράμμα j διαμορφώνοντας το σύμφωνο љ, π.χ.

гρυбљи (παρ. επίθ.) = χονδροειδέστερος, αγενέστερος, προερχόμενο από το груб+ји

σκυпљи (παρ. επίθ.)= ακριβότερος, αγαπητότερος, -//- скуп+ји

живљи (παρ. επίθ.) = ζωντανότερος -//- жив+ји

безумље (ουδ.) = τρέλα -//- безум+је

- V. Μερικές φορές τα γράμματα д και т εξαφανίζονται πριν από τα ц, ч, και џ, π.χ.

Ονομ. Ενικ. отац (αρσ.), πατέρας, Γεν. Ενικ., оца, Κλητ. Ενικ., оче

-//- судац (m.), δικαστής, -//- суца, -//- суче

Αλλά σε μερικές περιπτώσεις αφήνονται αμετάβλητοι, όπως στις λέξεις που τελειώνουν σε -так, π.χ. Ονόμ. Ενικ., почетак (αρσ.) = αρχή, Ονόμ. Πληθ. почетци.

- VI. Εάν οι ομάδες συμφώνων зд, ст, шт προηγούνται των ακόλουθων συμφώνων: б, к, л, љ, м, н, њ, -д και т τότε αυτά παραλείπονται χάριν ευφωνίας. π.χ.

гозба (θηλ.)= γιορτή, προερχόμενο από το гост+ба (гост (αρσ.)= φιλοξενούμενος).

масна (θηλ. επίθ. από το мастан) = λιπαρός, προερχόμενο από το маст+на (маст = λίπος).

1.γ. Διπλά φωνήεντα και διπλά σύμφωνα

Δεν υπάρχουν διπλά φωνήεντα ή διπλά σύμφωνα στην Σερβοκροατική. Εάν δύο ίδια φωνήεντα συμβεί να βρεθούν μαζί τότε κάθε ένα προφέρονται χωριστά, π.χ.

црноок = црно-ок = *μαυρομάτα*.

поорати = по-орати = *τελειώστε*.

Αλλά εάν είναι το αποτέλεσμα του σφάλματος ενός συμφώνου, συγχωνεύονται σε ένα μακροχρόνιο φωνήεν, π.χ.

сна (θηλ.) = *νύφη*, από το снаа από το снаха. (οι μορφές снаја και снаха χρησιμοποιούνται επίσης.)

саг (αρσ.) = *ρολόι, ώρα*, από το саат, από το сахат.

Εάν μέσω της αφομοίωσης ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο δύο τα ίδια σύμφωνα συμβαίνουν να ενωθούν ένα από αυτά παραλείπεται, π.χ.

тргнути = το *τράβηγμα*. отргнути = *τραβώ μακριά*, από το оттргнути—одтргнути.

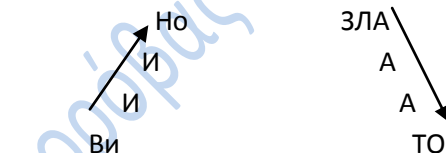
садити = *στις εγκαταστάσεις*, расадити = *στις εγκαταστάσεις περίπου*, from рассадити—разсадити.

1.δ. Ο Τονισμός

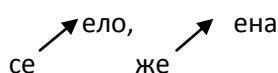
Ο τονισμός του λόγου στην Σερβοκροατική παρουσιάζει μουσικότητα, και είναι τεσσάρων διαφορετικών ειδών: υπάρχουν δύο μακροχρόνιοι και δύο βραχυχρόνιοι τονισμοί.

1. Ο ένας από τους δύο μακροχρόνιους τονισμούς παρουσιάζει *αύξηση στην ένταση*, που γίνεται εμφανής στη λέξη вино [ουδ.] = *κρασί* ενώ η άλλη παρουσιάζει πτώση της έντασης και γίνεται εμφανής στη λέξη злато [ουδ.] = *χρυσός*.

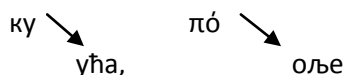
Δεν υπάρχει καμία δυσκολία στη διάκριση αυτών καθώς στην πρώτη υπάρχει άνοδος της φωνής αρκετά πριν από την αρχή της επόμενης συλλαβής, ενώ στην δεύτερη πτώση της φωνής πριν από την επόμενη συλλαβή π.χ.

2. Όσο για τις δύο βραχυχρόνιες, η μία παρουσιάζει αύξηση της έντασης όπως στη λέξεις село [ουδ.] = *χωριό*, жена [θηλ.] = *γυναίκα* ή σύζυγος ενώ η άλλη παρουσιάζει πτώση της έντασης όπως στις λέξεις кућа [θηλ.] = *σπίτι* και поље [ουδ.] = *αγροτεμάχιο*. Η διαφορά μεταξύ αυτών μπορεί να διευκρινιστεί ως εξής: στην πρώτη έχουμε άνοδο της φωνής μόνο ελαφρώς πριν από την αρχή της επόμενης συλλαβής, π.χ.

Στη δεύτερη η πτώση της φωνής γίνεται απότομα πριν από την αρχή της επόμενης συλλαβής, π.χ.

Η διαφορά μεταξύ αυτών των δύο σύντομων εμφάσεων είναι σαφέστερη όταν εμφανίζεται η σύντομη μειωμένη έμφαση σε μια μονοσύλλαβη λέξη π.χ. топ (αρσ.)= πυροβόλο.

то
↙
оп

Κάθε λέξη μπορεί να έχει μόνο έναν από τους τέσσερις τονισμούς. Σε μια λέξη περισσότερων από μιας συλλαβών η έμφαση μπορεί να δοθεί σε οποιαδήποτε συλλαβή εκτός από την τελευταία, η οποία δεν τονίζεται ποτέ. Οι Μονοσύλλαβες λέξεις μπορούν να έχουν μειούμενης έμφασης τονισμούς. Ο μακροχρόνιος και ο σύντομος αύξησης τονισμός ακολουθείται συνήθως από μια χωρίς έμφαση συλλαβή. Διαφορετικές μορφές της ίδιας λέξης, π.χ. διαφορετικός οι περιπτώσεις του ίδιου ουσιαστικού, μπορούν να τονιστούν διαφορετικά, και ο τόνος μπορεί να μετατοπιστεί από μια συλλαβή σε άλλη, π.χ. брег (αρσ.) = λόφος, Δοτ. Ενικ. брегy, Ονομ. Πληθ. брегови, Δοτ. Πληθ. бреговима.

Οι χωρίς έμφαση συλλαβές μπορούν να είναι είτε απότομα είτε πολύ. Η μακριά χωρίς έμφαση συλλαβή χαρακτηρίζεται στο παρόν από το σημάδι " , e.g. време [η.] = χρόνος, καιρός, γεν. πλ. времена, ланац (αρσ.)= δοχείο, γεν. πλ. ланаца. Σε τέτοιες πολυσύλλαβες λέξεις μία χωρίς τονισμό συλλαβή (ή συλλαβές) πάντα ακολουθεί την τονισμένη συλλαβή και δεν της προηγείται ποτέ από αυτή.

Ο ακόλουθος είναι ένας κατάλογος σημαντικών λέξεων που ενώ προφέρονται με τον ίδιο τρόπο διαφοροποιούνται μόνο από τον τονισμό:

град = χαλάζι	град = πόλη, φρούριο
друга = σύντροφος (f.)	друга = δεύτερος (f.)
купити = για να αγοράσει	купити = για να πάρει
гора = δασώδης λόφος	гора = χειρότερα (/.)
дуга = ουράνιο τόξο	дуга = πολύ (f.)
ранити = να ταΐσει	ранити = να πληγώσει
село = του χωριού συνεδρίαση	село = χωριό
пас = σκυλί	пас = μέση, περίζωμα
баба = πατέρας	баба = γιαγιά, ηλικιωμένη γυναίκα
врата = η πόρτα	врата = λαιμός (Γεν. Ενικ.)
када = μπάνιο	када ή кад = πότε
сам = μόνος (αρσ.)	сам = είμαι
Седим = Γίνομαι γκρίζος	седим = κάθομαι

1.ε. ΟΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ

Υπάρχουν τρεις κύριες διάλεκτοι: 1) η διάλεκτος του žto, Στοκαϊκή 2) η διάλεκτος του kaj Κακαϊβική διάλεκτος και 3) η διάλεκτος του ča, όποιες είναι οι λέξεις για το **Τι Που χρησιμοποιούνται** σε αυτές τις τρεις διαλέκτους αντίστοιχα.

Η πρώτη εκτόπισε βαθμιαία τις άλλες δύο και μιλιέται στο μεγαλύτερο τμήμα του σερβικού και κροατικού εδάφους, και είναι αυτή που παρουσιάζει τις ομορφότερες μορφές ενεστώτα των βοηθητικών ρημάτων бити και хтети, ενώ η ερώτηση σχηματίζεται με την χρήση του μορίου ли. Και αποτελεί την τυποποιημένη λογοτεχνική γλώσσα των Σέρβων και Κροατών. Η διάλεκτος του kaj μιλιέται στα δυτικά του Zagreb και μοιάζει με τη Σλοβενική.

